

ARBETSMILJÖ FONDENS SAMMANFATTNINGAR

1238

Skyddsingenjören – en lönsam konsult

För innehållet i denna sammanfattning svarar Harald Frostling, Svenska Arbetsgivareföreningen, 103 30 Stockholm

Pnr 87-0288 Lokalt skyddsarbete och företagshälsovård (70)

November 1988

Bakgrund

Syftet med projektet var att belysa det ekonomiska värdet av det som företagshälsovården kan erbjuda inom det tekniska området. De tekniska insatserna leder inte bara till konkreta kostnader, utan innebär även avsevärda direkta och indirekta ekonomiska förtjänster. I projektrapporten presenteras ekonomiska argument för att företagshälsovården bättre skall kunna motivera den tekniska delen av sin verksamhet.

Det finns alltför få företagsekonomiska studier som rör företagshälsovårdens tekniska insatser. Hittills har de huvudsakligen inriktats på arbetsmiljöns samhällsekonomiska konsekvenser. En orsak till att de tekniska insatserna inte studerats är sannolikt att effekterna av dem till stor del är indirekta och visar sig på lång sikt – tex i form av minskad sjukfrånvaro eller minskad personalomsättning.

Det är svårt att marknadsföra skyddsingenjörens och företagsgymnastens tjänster när det saknas ekonomiska argument för

den tekniska delen av företagshälsovården. På så sätt är det också svårt att motivera företagen att ansluta sig till företagshälsovården över huvud taget.

Hur har undersökningen gått till?

I undersökningen belyses de företagsekonomiska konsekvenserna av företagshälsovårdens tekniska insatser med praktiska fallstudier. Genom att redogöra för ett antal fall där arbetsmiljön förbättrats, visas att sådana insatser ofta är ekonomiskt lönsamma. Dessutom framgår att de ekonomiska förtjänsterna kan vara avsevärda, trots att det ytligt sett är små eller obefintliga.

En rad skyddsingenjörer har intervjuats. På så sätt har många fall där den tekniska företagshälsovården har gjort insatser i företag insamlats.

Ett mycket stort antal fall ingår i undersökningen och en viktig uppgift har varit att för projektet välja ut sådana som är tydliga

och pedagogiska. Representantiva fall har eftersträvat för att man inom företagen i största möjliga mån skall känna igen sig.

De ekonomiska effekterna av insatserna i de olika fallen har diskuterats med personal vid både företagshälsovården och de berörda företagen.

Ett annat problem var att hitta objektiva mått på de ekonomiska effekterna. Vissa beräkningar har baserats på skattningar gjorda av personalen vid företagen och företagshälsovården. Målet för undersökningen var dock inte att komma fram till exakta tal.

Ekonomiska effekter

Undersökningen av de ekonomiska effekterna har baserats på en modell där följande värderingsfaktorer ingår:

- Direkta effekter på företagets ekonomi
 - kostnader/besparingar
- Indirekta effekter på företagets ekonomi
 - sjukfrånvaro
 - personalomsättning
 - produktivitet
 - kassation
 - olycksfall
- Kvalitetseffekter.

Tillsammans utgör dessa faktorer den totala ekonomiska effekten för företaget.

Investeringar i arbetsmiljön

I de fall arbetsmiljöinsatsen är en investering kan inte inköpspriset för anläggningen användas direkt i de ekonomiska beräkningarna. För att kunna jämföra en investering med andra investeringsalternativ, måste kostnaden för investeringen periodiseras. Vanligen beräknas årskostnaden. Vid beräkningen måste hänsyn tas till *grundinvestering, ekonomisk livslängd* och *kalkylränta*.

En vanlig metod för att beräkna en årskostnad är *annuitetsmetoden*. Med denna metod blir årskostnaderna lika stora under investeringens ekonomiska livslängd. Årskostnaden utgörs av värdeminskning, ränta och driftskostnader. I denna undersökning har endast tagits hänsyn till värdeminskning och ränta. Driftskostnader har knappast förekommit i de undersökta fallen.

Fyra kategorier av fall

De undersökta fallen är indelade i fyra kategorier:

1. Förebyggande insatser
2. Information och utbildning
3. "Efterhjälpande" åtgärder
4. Myndighetskontakter

Indelningen baseras på de olika roller som den tekniska företagshälsovården har haft vid arbetsmiljöinsatserna.

Förebyggande insatser

- Billigare inköp med hjälp av skyddsingenjören
- Billigare och bättre arbetsplatsutformning

Information och utbildning

- Information från skyddsingenjören
- Utbildning genom skyddsingenjören

"Efterhjälpande" åtgärder

- Bättre ergonomi
- Bättre belysning
- Åtgärder mot buller
- Bullersanering som sparar energi
- Bättre klimat/ventilation
- Skyddsingenjören som problemlösare

Myndighetskontakter

- Insatser vid arbetsmiljöutredning
- Insatser vid "kemikalieinventering"
- Insatser vid dispens- och tillståndsärenden

Fallen presenteras enligt följande:

Bakgrund

Beskrivning av det arbetsmiljöproblem som företaget upplevde och som föranledde kontakten med företagshälsovården.

Insats

Kortfattad redogörelse för arbetsmiljöinsatsen.

Kostnad

De konkreta kostnaderna för genomförandet.

Ekonomiska effekter

Redogörelse för hur insatsen har påverkat företagets ekonomi – direkta och indirekta ekonomiska effekter.

Kommentarer

De flesta av fallen avslutas med allmänna kommentarer och vad insatsen kvalitativt har inneburit för företaget.

Diskussion

Fallen avslutas med en diskussion angående de förtjänster företag kan göra vid de olika typerna av arbetsmiljöinsatser.

Förtjänster genom företagshälsovårdens tekniska insatser

Förebyggande insatser

Om man anlitar företagshälsovården vid planering av tex inredning av lokaler och vid inköp av ny utrustning kan det innebära *ekonomiska förtjänster* för företagen på två sätt. Dels reduceras risken för felaktiga investeringar, dels kan besparingar göras vid inköp av utrustning som är billigare än man vid företaget känner till.

När företagshälsovården medverkar på planeringsstadiet uppnår man *kvalitetsmässiga vinster* i form av bättre fungerande lokaler och utrustning.

Information och utbildning

Den största direkta *ekonomiska förtjänsten* som företag gör genom att anlita företagshälsovården i frågor som rör information och utbildning är besparingar i kursavgifter och arvoden.

De *kvalitativa vinsterna* är ofta av större betydelse. En allmänt höjd kunskapsnivå om arbetsmiljö och information om eventuella risker i denna, ökar tryggheten i arbetet och minskar de anställdas oro. Företagshälsovården ger större möjlighet till företagsanpassning av utbildning och informa-

tion än vad som är fallet om man anlitar konsulter och studieförbund.

"Efterhjälpande" åtgärder

Stora besparingar kan göras om brister i arbetsmiljön upptäcks och åtgärdas så tidigt som möjligt. På så sätt kan man helt undvika de kostnader som sjukskrivning och personalomsättning medför. Att utnyttja företagshälsovården innebär även att företagen i många fall kan spara pengar genom att inte behöva utnyttja konsulttjänster.

En misskött arbetsmiljö kan dessutom på sikt ge företaget dåligt rykte, vilket kan försvåra personalrekryteringen.

Till skillnad från fackmän inom specialområden har företagshälsovården ett bredare synsätt på hur arbetsmiljöfaktorer påverkar människan i hennes arbete.

Myndighetskontakter

Att anlita företagshälsovården vid kontakter med olika myndigheter medför *ekonomiska besparingar* i form av tidsvinster för företagen. I allmänhet har företagen inte personalresurser och arbetstid att avsätta för dessa tidskrävande extra arbetsuppgifter.

Företagshälsovårdens insatser vid dessa kontakter innebär också flera *kvalitetsvinster*.

Rapporten

Skyddsingenjören — en lönsam konsult (ca 40 sidor) kan beställas från Näringslivets Förlagsdistribution AB (NFD), Box 81522, 104 82 Stockholm, tel 08/762 66 00. Boken har artikelnummer 4639-5 och kostar 40:— inkl moms.

Arbetsmiljööfonden

Box 1122, 111 81 Stockholm
Tel 08-796 47 00 (vx)